

3 MAJA MIĘDZYNARODOWY DZIEŃ ASTMY I ALERGII

Astma jest przewlekłą chorobą zapalną dróg oddechowych, charakteryzującą się nawracającymi atakami duszności, kaszlu i świszczącego oddechu, których częstotliwość i natężenie jest kwestią indywidualną.

Typowe dla astmy zmiany w oskrzelach to zmniejszenie ich światła w wyniku skurczu mięśni gładkich, obrzęk błony śluzowej oraz zwiększone wytwarzanie śluzu, który zalega w oskrzelach. Zmniejszenie światła w oskrzelach powoduje znaczne ograniczenie przepływu powietrza przez drogi oddechowe i ich nadreaktywność¹.

Najczęściej astmę klasyfikuje się ze względu na etiologię, na:

- a) alergiczną
- b) niealergiczną

PRZYCZYNY ASTMY

Dokładne przyczyny astmy nie są znane, jednak za czynniki mające silny wpływ na rozwój tego schorzenia uważa się: czynniki genetyczne (dziedziczone od rodziców), a także środowiskowe. Reakcja alergiczna lub podrażnienie dróg oddechowych może zostać wywołana wdychaniem (lub przyjmowaniem) substancji takich jak²:

- Alergeny (np. roztocza, kurz, zanieczyszczenia i sierść zwierząt domowych)
- Alergeny zewnętrzne (np. pyłki roślin, pleśnie, grzyby)
- Dym tytoniowy (palenie bierne i czynne)
- Alergeny w miejscu pracy (np. lateks, subst. chemiczne)
- Leki (np. przeciwzapalne i beta-blokery)
- Zanieczyszczenie powietrza

Do czynników wyzwalających napady i zaostrzenie astmy lub powodujących ich utrzymywanie się, zalicza się:

¹ Interna Szczeklika. Podręcznik chorób wewnętrznych 2013. s. 649-662

² WHO, Chronic respiratory disease. <http://www.who.int/respiratory/asthma/causes/en/> [16.04.2014]

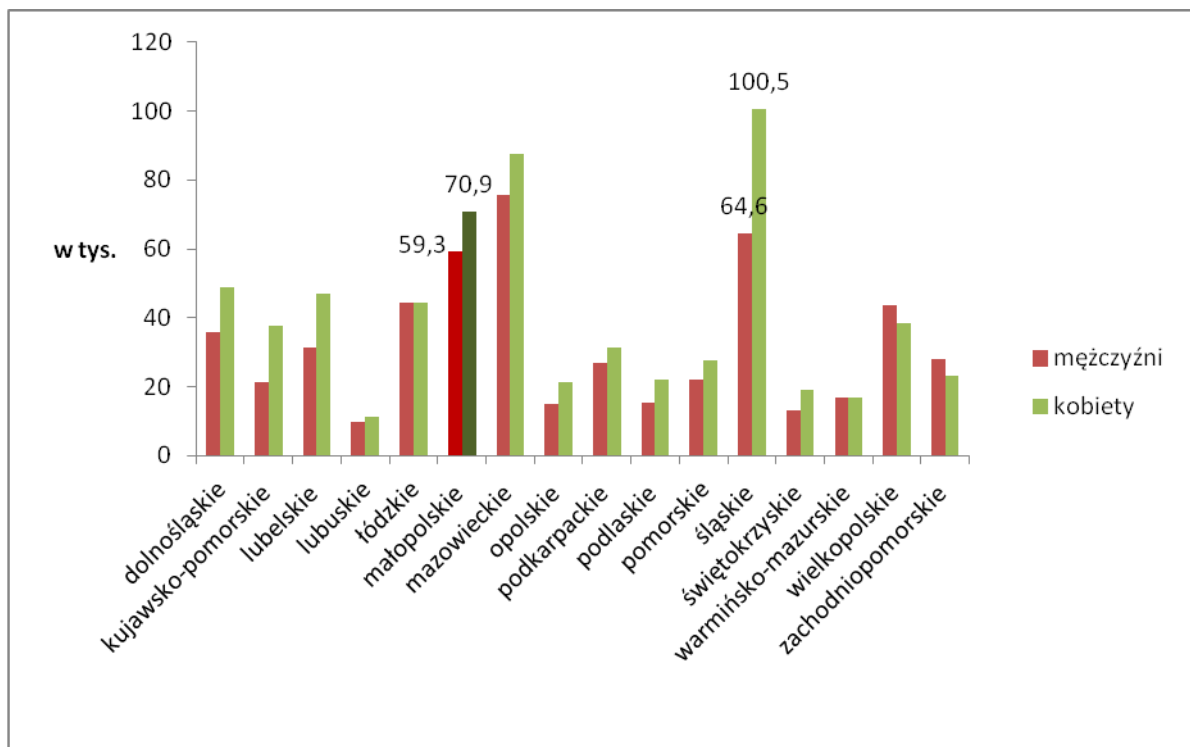
- alergenów występujących w powietrzu
- zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego i wewnątrz pomieszczeń
- zakażenia układu oddechowego (w tym grypa), nieżyt nosa i zapalenie zatok przynosowych
- wysiłek fizyczny
- bardzo silne emocje (śmiech, płacz, złość) lub zaburzenia psychiczne (napady paniki), stres
- zmiany pogody
- pokarmy, dodatki do żywności (np. konserwanty)
- leki
- dym tytoniowy
- czynniki drażniące (np. aerozole, opary farb)

EPIDEMIOLOGIA

Astma jest jedną z najczęstszych przewlekłych chorób układu oddechowego. Według danych Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), ok. 235 mln ludzi na całym świecie boryka się z problemem astmy. Jest to najbardziej rozpowszechniona choroba przewlekła wśród dzieci³.

W Polsce chorobowość wśród dorosłej populacji wynosi ok. 5,4%, natomiast szacuje się, że u ok. 75% populacji schorzenie to nie jest zdiagnozowane. Więcej zachorowań na astmę odnotowuje się wśród populacji kobiet.

Wykres 1 Liczba dorosłych chorych na astmę wg województw w 2009r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

³ <http://www.who.int/respiratory/asthma/scope/en/>

W województwie małopolskim w 2009r. zgłoszono 130,2 tys. przypadków zachorowań na astmę w populacji dorosłych (powyżej 15 r. ż.). Wyższa liczba zachorowań została odnotowana tylko w województwie śląskim i mazowieckim.

Astma jest chorobą nieuleczalną, ale prawidłowe leczenie na ogół pozwala kontrolować chorobę. Cele skutecznego leczenia:

- a) Osiągnięcie i utrzymanie kontroli objawów
- b) Zdolność do podejmowania wysiłku fizycznego
- c) Utrzymanie wydolności układu oddechowego
- d) Zapobieganie zaostrzeniom astmy
- e) Unikanie skutków niepożądanych stosowanych leków
- f) Zapobieganie zgonom z powodu astmy

Regularne i odpowiednio wcześnie rozpoczęte leczenie zapewnia kontrolę choroby oraz utrzymanie normalnej aktywności życiowej. Nieleczona lub źle leczona astma, jest przyczyną uciążliwych i męczących objawów, zaburzeń snu, ogranicza wydolność wysiłkową, a także znacząco obniża jakość życia poszczególnych osób.

ALERGIA

Alergia natomiast, to nieprawidłowa reakcja organizmu na bodźce, które w normalnych warunkach nie są szkodliwe. W procesie alergicznym układ odpornościowy traktuje te zwykle niegroźne substancje jako elementy zagrażające, co wywołuje reakcję mającą na celu ich zneutralizowanie i wydalenie z organizmu. Do chorób alergicznych zalicza się astmę oskrzelową, nieżyt nosa, anafilaksję, alergię na leki, pokarmy i owady, a także, wyprysk, pokrzywkę i obrzęk naczynioruchowy.

W ostatnich latach obserwuje się wzrost częstości występowania alergii na całym świecie. Najpełniejsze dane epidemiologiczne dla Polski pochodzą z programu ECAP (Epidemiologia Chorób Alergicznych w Polsce) z 2008r., z których wynika, iż w Polsce blisko 40% osób ma objawy alergii⁴.

Zwiększa się także liczba substancji wywołujących alergię, obecnie liczba stwierdzonych naukowo alergenów sięga kilkudziesięciu tysięcy⁵. Do najczęściej występujących zalicza się:

- Roztocza
- Pyłki roślin
- Sierść zwierząt
- Zarodniki grzybów pleśniowych
- Wełna i pierze

⁴ Statystyka Alergii w Polsce i na Świecie. <http://www.pokonacalergie.org/statystyka-alergii-w-polsce-i-na-swiecie/184/> [17.04.2014]

⁵ Polskie Towarzystwo Alergologiczne. <http://www.pta.med.pl/czym-jest-alergia.html> [17.04.2014]

- Jad owadów
- Produkty spożywcze

Alergia jest chorobą różnorodną, mającą wiele objawów, a także wiele czynników, które mogą ją wywołać, dlatego też trudno wskazać główną przyczynę odpowiedzialną za jej wystąpienie.

Istotny wpływ na pojawienie się i rozwój alergii ma zapewne genetyka, czynniki środowiskowe, a także styl życia.

OBJAWY ALERGII

W zależności od typu schorzenia, dominacji narządowej oraz cech osobniczych objawy alergii są różnorodne. Reakcja alergiczna zwykle ograniczona jest do określonego układu, narządu czy tkanki. Do objawów miejscowych zaliczamy:

- Nos (nieżyt nosa, zapalenie śluzówki)
- Oczy (łzawienie, zapalenie spojówki)
- Skóra (wysypki, świąd, bąble)
- Drogi oddechowe (świszczący oddech, duszność)
- Drogi pokarmowe (nudności, biegunki)

Reakcje ogólnoustrojowe są bardzo rzadkie w przypadku alergii i zwykle dotyczą głównie uczulenia na jad takich owadów jak: pszczoły, osy czy szerszenie. Dolegliwości związane z ukąszeniem przez te owady mogą być dość poważne w skutkach. Brak odpowiedniej pomocy może prowadzić do wstrząsu anafilaktycznego, a w konsekwencji do zgonu.

DIAGNOSTYKA

Diagnoza powinna rozpocząć się od przeprowadzenia szczegółowego wywiadu, na podstawie którego można wskazać korelację między narażeniem na alergen a obecnością objawów. Dodatkowo, badanie fizykalne może ułatwić rozpoznanie. W celu ustalenia prawdopodobnego czynnika przeprowadza się także testy skórne, które są podstawową metodą diagnostyczną w alergologii. Podczas badania nakładany jest na skórę pacjenta roztwór z zawartością alergenu, który po przekłuciu skóry wchodzi w reakcję z tkankami. Dodatni wynik testu jest dowodem na występowanie alergii u badanej osoby.

Innym sposobem dającym możliwość wykrycia alergii jest badanie krwi chorego w celu oznaczenia stężenia IgE (Immunoglobuliny E). W chorobach alergicznych następuje wzrost całkowitego stężenia IgE, zatem wynik, który przekracza zalecane normy, wskazuje na możliwość występowania alergii u badanej osoby.

Natomiast wykrywanie alergii pokarmowych zwykle odbywa się poprzez stosowanie diety eliminacyjnej, podczas której, z codziennego menu usuwane są stopniowo kolejne produkty.

Ustąpienie reakcji alergicznej po wyeliminowaniu któregoś z produktów świadczy o jego alergicznym wpływie na chorego.

KOSZTY ZWIĄZANE Z OPIEKĄ NAD CHORYMI NA ASTMĘ I ALERGIAMI

Całkowity koszt opieki nad chorymi na astmę i alergiami jest nieproporcjonalnie wysoki, pomimo relatywnie niewielkich kosztów przypadających na osobę. Przyczyną takiego stanu rzeczy może być dość częste występowanie tych schorzeń.